16/06/2020

Οι άγιοι επίσκοποι Αμαθούντος Μνημόνιος και Τύχων

/ Βίοι Αγίων

Του Αρχιμανδρίτου Φωτίου Ιωακείμ

Ἡ περιώνυμη πόλη τῆς Ἀμαθοῦντος, τῆς ὁποίας τὰ ἐκτεταμένα κατάλοιπα καὶ ἐρείπια ἁπλώνονται σήμερα στὴ νότια ἀκτὴ τῆς Κύπρου καὶ περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀνατολικὰ τῆς πόλεως Λεμεσοῦ, ὑπῆρξε, ὡς γνωστόν, μία ἀπὸ τὶς δεκατέσσερεις ἐπισκοπὲς τῆς χριστιανικῆς νήσου, οἱ ὁποῖες ἐμφανίζονται ὀργανωμένες καὶ λειτουργοῦσες ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχὲς τοῦ τετάρτου αἰώνα.

Σὲ ἀκμὴ βρισκόταν μέχρι καὶ τὸν ἕβδομο αἰῶνα, ὁπόταν καταστρέφεται κατὰ τὶς πρῶτες ἀραβικὲς ἐπιδρομές , καὶ φαίνεται πὼς τότε χάνει καὶ τοὺς περισσότερους κατοίκους της. Ὡστόσο ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ἡ ἐπισκοπικὴ ἕδρα Ἀμαθοῦντος μέχρι καὶ τὸ τέλος τῆς βυζαντινῆς κυριαρχίας στὴν Κύπρο (12ος αἰ.), ἄνκαι ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ 7ου αἰώνα φαίνεται πὼς ἡ πόλη ἐγκαταλείπεται ὁριστικὰ καὶ ἐρημώνεται, ἐνῶ στὴ θέση της ἀναπτύσσεται ἡ παρακείμενη Νεάπολις-Λεμεσός, ἡ

ὁποία ἀποτέλεσε καὶ τὴ φυσικὴ διάδοχό της . Προφανῶς ἡ ἕδρα τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος μεταφέρεται ἀπὸ τὸν 8ο αἰώνα σὲ πλησιόχωρη κατάλληλη τοποθεσία.

Τὰ ὅρια τῆς διοικητικῆς καὶ συνάμα ἐπισκοπικῆς βυζαντινῆς περιφέρειας Ἀμαθοῦντος δὲν μᾶς εἶναι σήμερα ἐπακριβῶς γνωστά. Ἀσφαλῶς, πρὸς τὰ δυτικὰ ὁριοθετεῖτο ἀπὸ τὴ γειτνιάζουσα ἐπισκοπὴ Νεαπόλεως, στὰ βόρεια ἀπ᾽ αὐτὴν τῆς Ταμασσοῦ, ἐνῶ στὰ ἀνατολικὰ ἀπὸ τὴν ἐπισκοπὴ Κιτίου. Σύμφωνα μὲ τὴ μαρτυρία τοῦ Κυπρίου στὴν καταγωγὴ ὁσίου Ἀναστασίου τοῦ Σιναΐτου, πρὸς τὰ ἀνατολικὰ ἡ περιφέρεια Ἀμαθοῦντος ἐκτεινόταν μέχρι τουλάχιστον καὶ τὸ (ἐρειπωμένο σήμερα) χωριὸ Πεντάσχοινο , καὶ ἄρα (πρὸς τὰ βόρεια) μέχρι καὶ τὴν Κοφίνου.

Ἡ ἀρχαία αὐτὴ πόλη τῆς Ἀμαθοῦντος κλείστηκε ἀπὸ πλειάδα ἁγίων ἐπισκόπων, ὁσίων καὶ μαρτύρων. Στὸ παρὸν θὰ ἀναφερθοῦμε μὲ συντομία στοὺς δύο παλαιότερους γνωστούς της ἁγίους ἐπισκόπους, τοὺς Μνημόνιο καὶ Τύχωνα, οἱ ὁποῖοι συνεορτάζουν στὶς 16 Ἰουνίου.

Ὁ ἅγιος Μνημόνιος, ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος (4ος αἰώνας [α΄ ἥμισυ-γ΄ τέταρτο])

Ὑπῆρξε προφανῶς Κύπριος στὴν καταγωγὴ καὶ ἄκμασε κατὰ τὸν 4ο αἰώνα. Αὐτὸς χειροτόνησε καὶ τὸν ἅγιο Τύχωνα σὲ διάκονο τῆς Ἐκκλησίας Ἀμαθοῦντος γιὰ τὸν ἐνάρετο βίο του, καὶ ἀνέθεσε σ᾽ αὐτὸν τὴ διαχείρηση τῶν πραγμάτων τῆς ἐπισκοπῆς. Ὁ δὲ ἱερὸς Τύχων μὲ τὴ διδασκαλία καὶ νουθεσία του ἐπέστρεφε πολλοὺς Ἰουδαίους καὶ εἰδωλολάτρες στὴν ἀληθινὴ Πίστη καὶ θεογνωσία, προσφέροντάς τους στὸν ἁγιώτατο Μνημόνιο, ὁ ὁποῖος καὶ τοὺς καταξίωνε τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος. Μετὰ τὴ μακαρία τελευτὴ τοῦ Μνημονίου, τὸν διαδέχθηκε στὴν προεδρία τῆς ἐπισκοπῆς ὁ θεοφόρος Τύχων. Ὁ Μνημόνιος συναριθμεῖται στὴ χορεία τῶν Κυπρίων ἁγίων καὶ ἀπὸ τοὺς τοπικοὺς χρονογράφους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους φέρεται συνεορταζόμενος μὲ τὸν διάδοχό του ἅγιο Τύχωνα στὶς 16 Ἰουνίου.

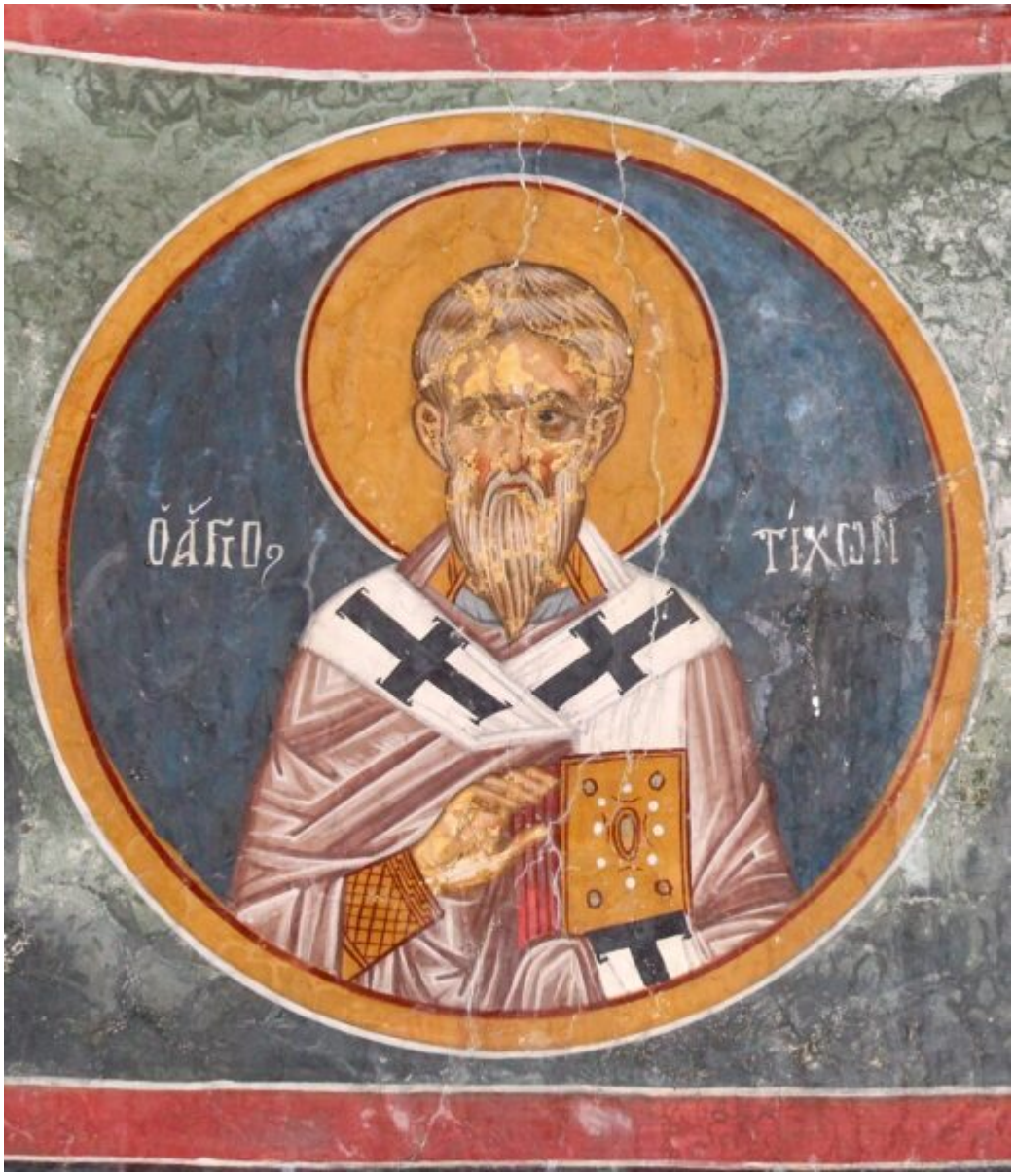

Ὁ ἅγιος Τύχων, ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος, ὁ θαυματουργὸς (4ος αἰ. [β΄ ἥμισυ, μετὰ τὸ 367-;(πρὶν τὸ 400)])

Ὁ περιώνυμος ἅγιος Τύχων καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀμαθοῦντα τῆς Κύπρου, ἄκμασε δὲ κατὰ τὸν 4ο αἰώνα. Οἱ φιλόχριστοι γονεῖς του τὸν ἀφιέρωσαν στὸν Θεό, ἐνῶ ἀκόμη βρισκόταν σὲ μικρὴ ἡλικία. Ἀφοῦ ὁ ἅγιος μελέτησε ἀρκετὰ τὰ ἱερὰ γράμματα, χειροθετήθηκε ἀπὸ τὸν τότε ἐπίσκοπο Ἀμαθοῦντος ἁγιώτατο Μνημόνιο ἀναγνώστης τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ πατέρας τοῦ Τύχωνα ἦταν ἀρτοποιός, καὶ τοῦ ἀνέθετε τὴν πώληση τῶν ἄρτων. Ἀλλ᾽ ὁ εὐλογημένος νέος, ἔχοντας θερμὴ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα του στὸν Θεό, διένειμε τὶς εἰσπράξεις τῆς πωλήσεως ὡς ἐλεημοσύνη στοὺς πτωχούς. Τοῦτο σὰν γνώρισε ὁ πατέρας του, πολὺ λυπήθηκε καὶ ταράχθηκε. Ὁ Τύχων ὅμως τὸν καταπράυνε, καὶ τὸν διαβεβαίωνε ὅτι δάνειζε τοὺς

ἄρτους στὸν Θεό, μὲ τὸν Ὁποῖο εἶχε συμφωνία ὅτι θὰ λάμβανε ἑκατονταπλάσια τῶν ὅσων ἔδινε. Καὶ ἀληθινά, πηγαίνοντας ὁ Τύχων μὲ τὸν πατέρα του στὴν ἀποθήκη τοῦ σιταριοῦ, τὴ βρῆκαν ὑπερπλήρη, ἄνκαι προηγουμένως ἦταν σχεδὸν κενή! Μετὰ τὴν κοίμηση τοῦ πατέρα του, παρέμεινε ὁ νέος μὲ τὴ θεοφιλή του μητέρα καί, ἀφοῦ πώλησε τὴν περιουσία ποὺ τοῦ ἀνῆκε, ἔδωσε τὰ χρήματα στοὺς πτωχούς. Ὁ ἐπίσκοπος Μνημόνιος, γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ δεξιότητά του σὲ ὅλα, τὸν χειροτόνησε κατόπιν διάκονο, καθιστώντας τον καὶ ἐκκλησιέκδικο. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴ τοῦ Μνημονίου, μὲ τὴν κοινὴ ψῆφο κλήρου καὶ λαοῦ, χειροτονεῖται ὁ Τύχων ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος ἀπὸ τὸν τότε ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου ἅγιο Ἐπιφάνιο τὸν Μέγα.

Ἔκτοτε ὁ ἅγιος κατέβαλε ἰδιαίτερα μεγάλους ἀγῶνες γιὰ τὸν ἐκχριστιανισμὸ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας του, ἐπιτυγχάνοντας μὲ τὴν ἁγιότητα τοῦ βίου του τὴν ἐπιστροφὴ πολλῶν ἀπίστων στὸν Χριστό. Ὅμως δύο ἀμετανόητοι εἰδωλολάτρες, Καλύκιος καὶ Κλεοπάτρα ὀνομαζόμενοι, φθονώντας τὸ ἱεραποστολικό του ἔργο, τὸν συκοφάντησαν στὸν ἄρχοντα τῆς Ἀμαθοῦντος. Κατὰ τὴν θεόπνευστη ἐνώπιον τοῦ ἄρχοντα ἀπολογία του ὁ Τύχων, ὄχι μόνο κατέρριψε πανηγυρικὰ τὶς συκοφαντίες, ἀλλὰ καὶ τόσο λαμπρὰ δημηγόρησε ὑπὲρ τῆς εὐαγγελικῆς ἀλήθειας, ὥστε ἐφείλκυσε τὸν ἄρχοντα στὴν Πίστη τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἀπέλυσε μὲ τιμὴ καὶ θαυμασμό, ἀποδιώκοντας μὲ ὕβρεις τοὺς κατηγόρους του! Μὲ τὴν καθαρότητα λοιπὸν τῆς πολιτείας του καὶ τὸν ἀσκητικό του βίο, ὁ ἅγιος ἔλαβε πλούσια τὴ Χάρη τῶν θαυμάτων: Δίωκε δαιμόνια καὶ θεράπευε πάθη ἀνίατα ψυχῶν καὶ σωμάτων, ἀποκτώντας ἐπάξια τὴν προσωνυμία τοῦ θαυματουργοῦ.

Ὅταν προγνώρισε ἐκ Θεοῦ τὴν κοίμησή του, γιὰ νὰ μὴ λυπήσει τὸ ποίμνιό του, τὴ φανέρωσε συμβολικὰ μὲ μιὰ μεγάλη θαυματουργία, ποὺ ἔμελλε νὰ μεγαλύνει τὴν μνήμη του στοὺς αἰῶνες. Μεταβαίνοντας δηλαδὴ σὲ ἀγρὸ τῆς ἐπισκοπῆς του, ποὺ ἐκαλεῖτο Ἀμπελών, γιὰ νὰ εὐλογήσει καὶ τοὺς ἀγρότες ποὺ φυτεύανε ἀμπέλους, πῆρε μία παραπεταμένη ξηραμένη κληματίδα καί, ἀφοῦ προσευχήθηκε στὸν Χριστό, Τοῦ ζήτησε νὰ δώσει σ᾽ αὐτὴν τέσσερεις εὐλογίες: ἱκμάδα ζωῆς, εὐφορία καρπῶν, γλυκύτητα σταφυλιῶν καὶ πρώιμη βλάστηση. Τότε, ἀφοῦ φύτευσε μὲ τὰ χέρια του τὴν κληματίδα, προφήτευσε τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν σ᾽ αὐτήν, καὶ ὅτι αὐτὰ θὰ συνέβαιναν μετὰ τὴν κοίμησή του, γιὰ νὰ τὸν ἐνθυμοῦνται οἱ πιστοί. Τρεῖς ἡμέρες πρὶν τὸ τέλος του, ἄκουσε φωνὴ θεία νὰ τὸν καλεῖ στὰ οὐράνια βασίλεια. Ἀφοῦ λοιπὸν παρηγόρησε καταλλήλως τὴ μητέρα του, ἡ ὁποία ζοῦσε ἀκόμη, κι ἀφοῦ ἀπεύθυνε τὶς τελευταῖες παραινέσεις στὸν κλῆρο καὶ λαό του, ποὺ συνάθροισε πρὸς τοῦτο, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ περὶ τὰ τέλη τοῦ 4ου αἰώνα . Τὸ ἱερό του σῶμα κατατέθηκε ἀπὸ τοὺς προστρέξαντες ἀρχιερεῖς, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς στὸ ἀριστερὸ μέρος τοῦ ναοῦ τῆς Ἀμαθοῦντος (κοιμητηριακῆς βασιλικῆς τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰώνα), ὁ ὁποῖος, λίγο ἀργότερα (β΄ μισὸ τοῦ 5ου αἰώνα),

ἐπεκτάθηκε καὶ ἀφιερώθηκε στὸ ὄνομα τοῦ Ἁγίου Τύχωνος. Πολλὰ δὲ θαύματα τέλεσε ὁ Κύριος μὲ τὴ μεσιτεία του καὶ μετὰ τὴν κοίμησή του σὲ ὅσους προσέτρεχαν μὲ πίστη σ᾽ αὐτόν, καθὼς ἐξιστορεῖ ὁ κατὰ πλάτος Βίος του, ἔργο τοῦ συμπολίτη του καὶ κορυφαίου ἱεράρχη, ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος, ὁ ὁποῖος ἐπίσης τάφηκε κατὰ τὸ 619 μ.Χ. στὸν πιὸ πάνω ναὸ τοῦ Ἁγίου Τύχωνος .

Μοναδικὸ ὑπερφυὲς σημεῖο, ὅπως καὶ πιὸ πάνω ἀναφέρθηκε, ὑπῆρξε τὸ σχετικὸ μὲ τὴ θαυματουργό του ἄμπελο, ποὺ ὁ ἴδιος εἶχε φυτεύσει. Κάθε χρόνο, κατὰ τὴν προφητεία του, ὡρίμαζε τὰ γλυκύτατα σταφύλια της κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς μνήμης του (16 Ἰουνίου) καὶ κατὰ τὴ διάρκεια μάλιστα τῆς θείας Λειτουργίας πρὸς τιμή του στὴν Ἀμαθοῦντα (ἀνεξήγητο λογικὰ γεγονὸς ἡ τόση πρωιμότητα!), τὰ ὁποῖα

καὶ προσφέρονταν στὸ θυσιαστήριο, κατόπιν δὲ πρὸς τοὺς πιστοὺς χάριν εὐλογίας, καὶ τελοῦνταν τότε πολλὰ θαύματα.

Ὁ ἅγιος Τύχων, ἴσως καὶ γιὰ τὸ ἐξαίσιο τοῦτο θαυματούργημα, κατέστη ὁ κατεξοχὴν πολιοῦχος τῆς Ἀμαθοῦντος. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ ὁσία του μορφή, περιβαλλόμενη ἀπὸ τὴ θαυματουργή του ἄμπελο, δίκην πνευματικοῦ «λογοτύπου», κοσμεῖ μολύβδινες σφραγίδες διαδόχων του ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας Ἀμαθούντων (σήμερα εἶναι γνωστὰ σχετικὰ δείγματα τοῦ 7ου αἰώνα) .

Ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω, ἐρειπωμένου σήμερα, ναοῦ του στὴν ἀρχαία Ἀμαθοῦντα, ποὺ ἔχει ἤδη ἀνασκαφεῖ, σώζεται καὶ ἄλλος παλαιός, ἐπίσης ἐρειπωμένος, κοντὰ στὸ χωριὸ Ἄρμου τῆς Πάφου. Τὸ ὄνομά του φέρει καὶ τὸ πλησίον τῆς Ἀμαθοῦντος χωριό.

Ἁσματικὴ Ἀκολουθία σ᾽ αὐτὸν συνέθεσαν οἱ λόγιοι ἅγιοι τοῦ 9ου αἰώνα Θεοφάνης ἐπίσκοπος Νικαίας ὁ Γραπτὸς καὶ Ἰωσὴφ ὁ Ὑμνογράφος. Ἡ μνήμη του τελεῖται στὶς 16 Ἰουνίου.